

ПРИЈАВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Молим да ми се одобри рад на докторској дисертацији под насловом:

**ПРОТИВРЕЧНОСТИ МЕДИЈСКИХ ДИСКУРСА О НАСИЉУ ПРЕМА
ЖЕНАМА У ИНТИМНОМ ПАРТНЕРСКОМ ОДНОСУ – КОМПАРАТИВНА
АНАЛИЗА ШТАМПАНИХ И ОНЛАЈН МЕДИЈА**

У току припреме пријаве докторске дисертације консултовала сам се са

проф. др Лидијом Мирков.

Прилози:

1. Оверена фотокопија дипломе о завршеним основним студијама
2. Оверена фотокопија дипломе о завршеним мастер студијама
3. Скица:
 - Формулација проблема
 - Предмет и циљ дисертације
 - Формулација основних истраживачких питања
 - Методе истраживања
 - Садржај дисертације и опис по поглављима
 - Списак селективне литературе
 - Списак објављених радова кандидата
 - Биографија кандидаткиње

Подносилац пријаве:

Јована Ранчић 20/2018

Универзитет у Београду – Факултет политичких наука

Садржај

1. Формулација проблема истраживања.....	1
2. Предмет истраживања.....	5
3. Циљ дисертације.....	6
4. Теоријски приступ (дефинисање основних појмова из наслова)	7
4.1. Критичка анализа дискурса.....	7
4.2. Разлике у садржају у штампаним и онлајн издањима	10
4.3. Кључни проблеми медијског дискурса о насиљу према женама	13
5. Истраживачка питања	18
6. Методолошки приступ.....	20
7. Садржај дисертације и опис по поглављима	22
8. Научни и друштвени допринос истраживања	24
8.1. Научни допринос истраживања	24
8.2. Друштвени допринос истраживања	24
9. Прелиминарни списак одабране литературе	25
10. Списак објављених радова кандидаткиње и биографија.....	40

1. Формулација проблема истраживања

Медијски дискурс као облик јавног дискурса представља важан *симболички ресурс* (van Dijk, 2001a:355). Моћ традиционалних и онлајн медија састоји се у томе што имају могућност да допру до великог броја људи, важан су агенс социјализације и имају важну улогу у формирању јавног мњења. Медијским текстовима конструишу се различита значења и знања која су последица идеологије и често садрже дискриминаторне¹ дискурзивне стратегије² усмерене на различите друштвене групе или утичу на специфично представљање друштвених проблема повезаних са друштвено-политичким положајем друштвених група. У истраживању урађена је критичка анализа медијског дискурса представљања насиља према женама у интимном партнерском односу у штампи и онлајн издањима штампе, при чему желим да уочим потенцијалне разлике у представљању теме насиља према женама у два различита медијска окружења, дискурсу штампе, као подврсти традиционалних медија, и дискурсу онлајн медија.

Онлајн медији узимају све веће учешће у информисању јавности у поређењу са другим типовима медија (Franiuk, Seefeldt & Vandello 2008:793; Maier, 2010:6; Burggraaff & Trilling, 2020:113). Резултати малобројних истраживања указују на разлике у садржају између штампе и онлајн медија, при чему наводе разлике у квалитету у корист штампе, укључујући дубину (Maier, 2010; Storstad Gran, 2015; Burggraaff & Trilling, 2020) и дужину текстова (Maier, 2010), као и појачане елементе таблоидног приступа у онлајн вестима у односу на штампу (Bird, 2009; Maier, 2010, Benson et al., 2012 према Mellado et al., 2023). Осим промена у рутинама производње вести (Shoemaker & Reese, 2014), које се односе на брзину и краће рокове за објављивање вести, као и учесталу објаву непроверених вести, аутори као окидач за промене у

¹ Мартин Рејзигл (Martin Reisigl) бавећи се дискриминацијом унутар дискурса (и критичке анализе дискурса) наводи: „У том смислу дискриминација значи неправедно поступање са одређеном друштвеном групом или појединачним члановима групе, који су издвојени од других група или чланова друге друштвене групе, нпр. потискивањем, дискредитовањем, понижавањем, деградирањем, клеветом, ускраћивањем политичких права и успостављањем неоправданих друштвених, политичких, економских, образовних и других неједнакости, сегрегацијом, искључивањем итд.” (2007:365).

² У дефинисању дискурзивних стратегија позваћу се на дефиницију Рут Водак (Ruth Wodak) која дискурзивне стратегије дефинише као „мање или више намерни план пракси (укључујући дискурзивне праксе), усвојен да би се постигао одређени друштвени, политички, психолошки или лингвистички циљ” (2008:302).

квалитету садржаја наводе и метрику, која пружа увид у интересовања публике, што утиче на избор садржаја који се дистрибуира у оквиру вести (Karlsson & Clerwall, 2013; Welbers, Atteveldt, Kleinnijenhuis, Ruigrok & Schaper, 2015; Mellado et al., 2023). Карактеристике онлајн медија, суочене са комерцијалним изазовима на медијском тржишту, могу додатно изазвати опадање професионалних стандарда у медијима, што као крајњи резултат може угрозити важне улоге медија; у демократским процесима и као чувара капија. Будући да је појава онлајн медија донела бројне новине у погледу промене квалитета медијског садржаја, осим упоредних истраживања која су усмерена на штампане и онлајн медије, значајно је спроводити упоредна истраживања у вези са конкретним друштвеним и политичким темама, попут родне равноправности, насиља према женама и, у случају истраживања понуђеног у овом раду, насиља према женама у интимном партнерском односу.

Начин на који је у медијском дискурсу представљена тема насиља према женама може ојачати постојећа значења у медијском дискурсу, а која воде симболичкој репресији отелотвореној у ограниченим медијским представама, таблоидизацији теме насиља или изопштавањем посматрања насиља као структурног проблема³ који је део ширег друштвено-политичког контекста, као и ка „окривљивању” жртава или преживелих за насиље. Насупрот оваквим дискриминаторним дискурсима, медији би, у складу са информативном и образовном улогом коју би требало да обављају, требало да допринесу борби против насиља према женама конструисањем значења и знања заснованих на друштвеној одговорности, поштујући етичке постулате и конкретне смернице за извештавање о насиљу у медијском дискурсу.

Тема насиља према женама доспела је у медијски дискурс седамдесетих и осамдесетих година прошлог века (Gallagher, 2003:19; Kitzinger, 2004:15; Cuklanz, 2013:33; Braber, 2014:88), чиме су „именована искуства која су раније била нормализована или невидљива” (Boyle, 2019:21). Ауторка Џени Китцингер (Jenny Kitzinger) наводи да је тема насиља према женама од седамдесетих година заступљена у Сједињеним Америчким Државама и Великој Британији, а са препознавањем ове теме постало је важно и питање како је она представљена у медијима и „схваћена у јавности” (2004:16). Првобитна истраживања заступљености насиља према женама у

³ Структурно насиље је концепт који произилази из теорије социолога и математичара Јохана Галтунга (Johan Galtung) и представља „насиље усађено у структуру, а које се манифестује као неједнака моћ” (1969:171).

медијима односила су се на представљање сексуалног насиља у различитим медијским форматима попут филма и вести, а затим су посматрани и истраживани начини представљања других облика насиља према женама (Vega Montiel, 2014), чиме је проширен увид у проблематику која покрива присуство теме насиља према женама у медијском дискурсу.

Утицај који медијски дискурс о насиљу према женама има препознат је и у оквиру међународних правних оквира за спречавање дискриминације и насиља према женама, указујући, осим одредби које се односе на опште представљање жена у медијима, и на конкретан значај медијског дискурса у извештавању о насиљу према женама. Неки од правних оквира који препознају утицај медија у борби против дискриминације и насиља према женама јесу Општа препорука бр. 19⁴ и Општа препорука бр. 35⁵ Комитета за елиминацију дискриминације жена (CEDAW Committee) који надгледа имплементацију *Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена*⁶ (1979). Општа препорука број 19 о насиљу према женама (1992) дефинише насиље према женама, док Општа препорука 35 о родно заснованом насиљу према женама (2017) назива насиље према женама родно заснованим, истичући да овај назив омогућује да насиље буде препознато као друштвени проблем. Обе препоруке истичу превентивну улогу медија у спречавању дискриминације жена, док се у Општој препоруци о родно заснованом насиљу бр. 35, налази део који се конкретно односи на тему медијског приступа теми насиља према женама⁷. *Конвенција Савета Европе о*

⁴ Општа препорука бр. 19, Насиље над женама, 1992, CEDAW/A/47/38. Dostupno: <https://www.cpz.rs/wp-content/uploads/2023/10/Op%C5%A1ta-preporuka-br.19-Komiteta-za-eliminaciju-diskriminacije-%C5%BEena.pdf>

⁵ Општа препорука бр. 35 о родно заснованом насилју над женама, ажурирање Опште препоруке бр. 19, CEDAW/C/GC/35. Dostupno: [Општа препорука бр. 35 о родно-заснованом насилју над женама, ажурирање Опште препоруке бр. 19](#)

⁶ Закон о ратификацији Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена, „*Sl. list SFRJ - Međunarodni ugovori*”, бр. 11/81.

⁷ У оквиру става 37: „а) Охрабривање стварања или jaчања само-регулишућих механизма од стране медија, укључујући он-лајн или друштвене медије, усмерене на укидање родних стереотипа који се односе на жене и мушкарце, или на специфичне групе жена, и за обраду родно-заснованог насилја над женама које се дешава путем њихових служби и платформи; б) Смјернице за одговарајуће покривање случајева родно-заснованог насилја над женама од стране медија, и

ц) Успостављање и/или jaчање капацитета домаћих институција за људска права да прате или разматрају жалбе у веzi било којег медија који приказује родно-дискриминишуће слике или садржај који опредмечује или понижава жене, или промовише насилне мужевности” (Општа препорука бр. 35, став 37).

*спречавању и борби против насиља према женама и насиља у породици*⁸ (2011) у оквиру трећег поглавља (Превенција), кроз чланове 14 и 17 препознаје улогу средстава јавног информисања.

Истраживања показују да су жене у највећем проценту присутне у медијима у оквиру представљања теме насиља према женама (Вишњић, 2016:177). Ипак, присуство насиља према женама у медијима није у корелацији са квалитетом извештавања. Ове теме су углавном заступљене зато што је насиље према женама распрострањени глобални феномен па медији извештавају о овој теми када се догоде случајеви насиља. Према подацима Уједињених нација, насиље према женама и девојчицама један је најраспрострањенијих облика кршења људских права у свету (UNESCO & UN Women, 2019). Други разлог је препознатост насиља као важне вредности вести (Reese & Lee, 2012; Jewkes, 2015) и напослетку, управо због заинтересованости јавности за медијске наративе о насиљу, а вођени економским фактором, медији на овим темама неретко инсистирају зарад профита, представљајући их јавности таблоидно, а занемарујући озбиљност и друштвену потребу да ова тема буде заснована на медијској етичности и представљању насиља према женама као структурног проблема који произлази из историјски укорјењених друштвених неједнакости. Истраживања која се баве односом медија и насиља према женама доминантно су усмерена на традиционалне медије, највише штампу (McNeill, 1992; Wood, 1994; Вишњић, 2012; Fairbairn & Dawson, 2013; Braber, 2014; Вулић и Павловић, 2014; Smith, Bond & Jeffries, 2019; Karlsson, Lila, Gracia & Wemrell, 2020; Ringin, Moran & Thompson, 2022), мањи број истраживања усмерен је на онлајн медије (Franiuk, Seefeldt & Vandello, 2008; Вишњић, 2016). Поједина истраживања у свој узорак укључују и традиционалне и онлајн медије (McDonald & Charlesworth, 2013; Mršević, 2019; Sutherland, Eastal, Holland & Vaughan, 2019), али са изостанком њихове детаљне упоредне анализе, што је изузетно важно, будући да промене у извештавању које су донели онлајн медији, доносе бројне изазове у погледу медијских професионалних стандарда (укључујући притисак брзине, флексибилност стила, анонимност аутора, неодговорност личног утицаја новинара и др.), на шта се може указати и истраживањем конкретних друштвених и политичких тема попут насиља према женама у интимном партнерском односу.

⁸ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, „*Службени гласник РС - Међународни уговори*”, бр. 12/2013.

2. Предмет истраживања

Предмет истраживања ове дисертације јесте медијски дискурс о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним и онлајн издањима штампаних медија у Републици Србији. Истраживање обухвата упоредну анализу дискурзивних стратегија које се односе на таблоидизацију насиља, дискурзивних стратегија које се односе на „окривљивање” преживелих или жртава, као и анализу фокализације. Истраживање насиља према женама у интимном партнерском односу у медијском дискурсу штампаних и онлајн издањима штампаних медија је двоструко важно.

Студије културе и медија значајне су за разумевање конструкције значења и знања која се дају јавности о феномену насиља према женама. Од начина на који је насиље представљено у медијском дискурсу умногоме зависи како ће јавност посматрати тај проблем, о чему сведоче и резултати истраживања публике на ову тему која показују да се „перцепција читалаца новина о насиљу према женама може променити у зависности од тога како је насиље представљено” (Carlyle et al., 2014 према Ringin, Moran & Thomson, 2022:255). Истраживање ове теме указује на дискурзивне стратегије и обрасце који могу да изазову негативне последице таквог начина представљања насиља према женама, чиме би се истакла важност етичког приступа извештавања о насиљу и, напослетку, изнели подаци који су значајни у контексту побољшања извештавања о насиљу према женама у интимном партнерском односу у медијском дискурсу.

Друго, услед појаве и све чешће употребе онлајн медија, а значајне улоге медија у демократским процесима (Милојевић и Крстић, 2016), аутори „позивају на даље истраживање разлика између онлајн и штампаних медија, зарад добијања потпуније слике о промени природе новинарства у данашњем медијском окружењу које се мења” (Burggraff & Trilling, 2020:126). Упоредна анализа садржаја ова два типа медија, штампе и онлајн издања штампаних медија, проширила би знања о могућим разликама или сличностима у погледу квалитета медијског садржаја у оквиру различитих платформи у области конкретне теме – насиља према женама у интимном партнерском односу.

3. Циљ дисертације

Основни циљ дисертације је да покаже колико су у дискурсу онлајн издања штампаних медија садржане неетичке дискурзивне стратегије представљања насиља према женама у интимном партнерском односу у односу на дискурс штампаних медија. На ово питање биће одговорено анализом дискурзивних стратегија које се односе на таблоидизацију насиља према женама у интимном партнерском односу, затим анализом дискурзивних стратегија „окривљивања” преживелих или жртава и, напослетку, анализом фокализације.

Будући да нема доступних истраживања заснованих на упоредној критичкој анализи дискурса штампаних медија и онлајн издања штампе на тему насиља према женама, или насиља према женама у интимном партнерском односу, претпоставку да је дошло до појачавања проблематичних стратегија представљања насиља према женама у интимном партнерском односу заснивам на истраживањима која се баве разликама у садржају штампаних и онлајн медија, а која говоре у прилог томе да штампа нуди квалитетнији медијски садржај у односу на онлајн медије.

Претпоставку да се десило појачавање дискурзивних стратегија у медијском представљању насиља које не доприносе квалитетнијем представљању насиља према женама могуће је засновати на променама које је донела појава онлајн издања, а односе се на промене у производњи медијског садржаја. Промена у рутинама производње вести подразумева да у онлајн издањима новинари имају притисак да објаве више прича дневно, за разлику од штампаних издања, која излазе једном дневно. Та врста притиска оставља мање простора за проверу чињеница (Witschge & Nygren, 2009 према Burggraff & Trilling, 2020). Резултати упоредних истраживања указују на то да вести у штампаним издањима дају „дубље покривање” у односу на онлајн медије (Maier, 2010:16; Storstad Gran, 2015:9). Аутори наводе и да су штампани медији мање склони сензационализму од онлајн новина (Bird, 2009; Maier, 2010; ЦЕПРОМ, 2019). Истраживање спроведено у Холандији указује на то да је су вести дуже у штампаним новинама него онлајн (Burggraff & Trilling, 2020:125). Непосредан утицај на квалитет медијских садржаја има и метрика веб сајтова. Осим могућности да онлајн медији имају увид у интересовања своје публике (Недељковић, 2023), утицај „кликова”

итекако може бити погубан по квалитет медијског садржаја. Истраживања која се баве утицајем „кликова” на садржај и избор вести показују да је могућност увида у преференције читалаца појачала комерцијализацију медија, при чему су кликови представљени као „катализатори комерцијализације“ (Karlsson & Clerwall, 2013:74), због чега опада квалитет медијских стандарда (Esser, 1999; Storstad Gran, 2015).

4. Теоријски приступ (дефинисање основних појмова из наслова)

4.1. Критичка анализа дискурса

Значај критичке анализе дискурса за тему ове дисертације можемо објаснити навођењем питања која поставља ауторка Робин Лакоф (Robin Lakoff): „У шта нас све наводе да поверујемо конкретни избори – тема, речи, претпоставки и других имплицитних средстава? Како медији користе језик за стварање кохезивног јавног значења?” (Lakoff, 2003:165). Ова и слична питања била су покренута шездесетих година XX века, када су различити покрети за људска права покренули питања представљања маргинализованих група, а ова питања, као важне предуслове побољшања људских права, препознали су и истраживачи. Тај период, у којем настаје и критичка анализа дискурса, јесте период специфичан у студијама културе и медија по промени доминантне парадигме и по поновном јављању „интересовања за друштвене конфликте и идеолошку природу медијске продукције” (Миливојевић, 2015:36). Утемељена у критичкој лингвистици (Schrøder, 2002:106), критичка анализа дискурса треба да покаже да покаже на који начин језик и шире посматрано, дискурс, у овом случају медијски дискурс, има за циљ да, сходно интересима одређених друштвених група, представи стварност на одређен, специфичан начин чиме утиче на когницију, ставове и на понашање. Етимолошки посматрано, реч дискурс (фр. *discourir*) у преводу са француског језика „значи приповедати ако постоје говорник и слушаоци, дуго говорити о нечему” (Мирков, 2018:127), док термин *критички* у називу овог облика анализе дискурса „потиче од грчке речи *kritikos* што значи одлучити, направити разлику” (Wodak, 1997:304). У контексту анализе дискурса, *критички* представља „имплицитно учинити експлицитним” (Wodak, 1997:304), односно, „разокрити” односе моћи које језик „скрива”, пре свега идеолошку позадину којом се одређене друштвене групе маргинализују у односу на доминантне друштвене групе. Фукоова

теорија дискурса је важна поставка у тумачењу дискурса и бројни аутори се ослањају на Фукоове радове приликом дефинисања критичке анализе дискурса. Мишел Фуко (Michel Foucault) је у тумачењу и дефинисању дискурса превазишао моменат у коме је дискурс уско повезан са језиком и лингвистиком, већ одређује дискурс као знање које се у одређеним историјским околностима формира и конституише одређену тему. Фуко је у дискурсу видео моћ и наводи да дискурс има и „тешку и опасну материјалност” (Фуко, 2007:8), указујући притом да дискурс осим на симболичку, има велики утицај и на материјалну стварност и да оставља последице на свакодневни живот. Како Стјуарт Хол (Stuart Hall) наводи, позивајући се на Фукоа, дискурс „уређује начин на који се о одређеној теми може смислено разговарати” и „утиче на то како се идеје спроводе у пракси и користе за регулисање понашања” (Hall, 1997a:44). Овакав начин посматрања дискурса доводи до тога да се дискурс посматра као скуп значења и знања која су стечена у току живота и која се манифестују у свакодневном животу и тиме се рефлектује моћ (Jäger, 2001). Уношењем значења и вредности у дискурс, не уноси се стварност таква каква јесте, већ се тежи томе да се „реконструишу доминантне вредности једног друштва” (Van Zoonen, 2005:45). Ове вредности се шире у корист одређених група, група које имају моћ, при чему је важно истаћи да моћ у овом контексту представља моћ у „културном смислу или симболичком смислу” (Hall, 1997b:259), односно, подразумева облик контроле (Van Dijk, 2001a:354). Зарад објашњења уношења вредности и значења, односно идеолошког у процес комуникације, Норман Ферклаф (Norman Fairclough) истиче значај Грамшијевог (Antonio Gramsci) концепта хегемоније (Fairclough, 2001). Грамшијево схватање хегемоније односи се на „суптилне, невидљиве, политичке и друштвене идеологије које манифестују интересе богатих и моћних – да би описао начин на који функционишу медијска представљања” (Cambell, 2017:13). Увођење хегемоније има циљ да повезивањем моћи и идеологије објасни начин одржавања одређеног друштвеног поретка заснованог на неједнаким односима моћи (Келнер, 2004:107), као и да објасни како данашња, савремена друштва, организују „широке јавне дебате и опозиционе поткултуре, а ипак омогућују настанак доминантног идеолошког дискурса и привилегују га” (Миливојевић, 2015:78). Када медији комуницирају догађај о којем извештавају, они се користе одређеним наративом, чији је саставни део хегемонија и одређена идеолошка позиција. Наратив је концепт позајмљен из теорије књижевности, који је своју примену добио и у анализи дискурса – наративни дискурс. Римон-Кенан (Rimmon-Kenan) у једној од бројних дефиниција наратива, а који су значајни за

анализу коју предлажем у овој дисертацији, наводи да је наратив „*начин знања* или *когнитивна шема* помоћу које опажамо и тумачимо свет” (Rimmon-Kenan, 2006:14). С обзиром на то да се најпре користио у књижевним анализама и да се односио на фиктивне и реалне догађаје (Genette, 1980), у контексту анализе медијског дискурса, можемо рећи да је наратив усмерен на стварне догађаје који привлаче пажњу медија који о њима извештавају. Идеолошка позадина наративног дискурса, односно, хегемонијска, чини субјекта који приповеда „несвесно заробљеним у дискурзивним праксама” (Rimmon-Kenan, 1996:23). На тај начин се даје одређено виђење догађају о којем се приповеда. Цветан Тодоров је међу проблемима наратије истакао и проблем који се односи на аспект, односно, на „начин на који наратор перципира причу” (Genette, 1980:29). За разумевање аспекта, односно, начина на који се посредује у наратији, важан је наративни поступак који се назива фокализација. Фокализација је концепт који је осмислио Жерард Женет (Gerard Genette) и под њоме подразумевамо „*призму, перспективу, угао гледања* коју вербализује наратор” (Rimmon-Kenan, 2006:73). Мирков фокализацију види као „ограничење перспективе и усмеравање наративне информације према неком опажању, знању, веровању или тачки гледишта” и под тиме подразумева „контекст и примењене оквире од којих зависи слика света” (2018:36). На тај начин употребом одређених дискурзивних пракси и наратива, а под окриљем одређене, доминантне идеологије, ствара се доминантни дискурс у друштву и медијима који „нормализује” и чини „друштвено прихватљивим” одређене погледе на друштвене и политичке теме, догађаје, идентитете.

Посебан „угао” гледања у оквиру критичке анализе дискурса донела је феминистичка критика медијског дискурса, указујући на то како се родна идеологија манифестује у медијском дискурсу. Феминистичке медијске критичарке су управо своју критику медијског третмана жена засновале на присутности вредности и значења која су учвршћена на „*логици* патријархалних система друштвене моћи” (Жунић, 2008:456). Тако је „неједнакост жена као последица патријархата – читавог система мушке моћи над женама који се манифестује упорном друштвеном поделом између приватне и јавне сфере” (McKinnon, 1983, 1989 према Easteal, Holland & Judd, 2015:106) постала важна парадигма у објашњавању медијског дискурса о женама, а уже посматрано, и медијског дискурса о насиљу према женама. Историјски укоренење неједнакости учиниле су жену „друштвено невидљивом” (Папић, 1989:76), што се и данас манифестује медијским одсуством одређених питања важних у објашњавању и

унапређењу положаја жене у друштву, али и присуству жена у медијима које је конструисано у ограниченом опсегу представа (Gerbner & Gross, 1976; Tuchman, 1978). Неједнак однос моћи, као део патријархата, жену у друштву позиционира у контексту Другости, што се манифестовало и у медијима, и управо је таква медијска слика жена била један од окидача за покретање новог таласа женског покрета седамдесетих година прошлог века (Миливојевић, 2004). Као друштвену групу која се налази на „слабијем спектру друштвене моћи” (Нинковић Славнић, 2011:18), медији и даље искључују жене, на шта указују и резултати Глобалног медија мониторинг пројекта (GMMP, 2020), истраживања које се спроводи на сваких пет година, а у чијем узорку је укључена и Република Србија.

4.2. Разлике у садржају у штампаним и онлајн издањима

Бројни аутори су у својим истраживањима указали на празнину у упоредним истраживањима потенцијалних разлика у садржају штампаних и онлајн медија (Maier, 2010; Storstad Gran, 2015; Burggraaff & Trilling, 2020), а како Мејер наводи „како употреба интернета превазилази читалаштво штампе, препознавање разлика између ова два медија никад није било важније” (Maier, 2010:14). Данас, онлајн медији преузимају водећу улогу у информисању у односу на штампу (Franiuk et. al., 2008:793; Maier, 2010:6; Burggraaff & Trilling, 2020:113). Резултати истраживања у Републици Србији, које је спровео Центар за медијска истраживања Факултета политичких наука из 2020. године, показују да се као извор вести у највећој мери користе онлајн медији (са друштвеним мрежама) са 95%, телевизија са 76%, друштвене мреже са 77%, а да затим следи радио са 22% и штампа са 19% (Миливојевић, Нинковић Славнић и Бајчета, 2020:9). Уже посматрано, међу онлајн изворима вести, највише се користе сајтови традиционалних медија са 35%, друштвене мреже са 32% и телевизија са 30% (Миливојевић и др., 2020:7). Прелазак читалачке публике традиционалних медија у ново, онлајн окружење, допринело је томе да се традиционални медији прилагоде новим захтевима публике и да покрену своја онлајн издања. С обзиром на то да се у дисертацији бавити упоредном анализом штампаних новина и онлајн издањима штампаних новина, у дефинисању онлајн издања ослонићу се на формулацију Веселина Кљајића који наводи да су „електронске новине оне које се читају и репродукују путем интернета” (2008:277). Конвергентност, односно „преводивост

медија једних у друге“ (Миливојевић, 2017:163), коју је омогућио развој информационо-комуникационих технологија, донела је медијима, осим погодности, и бројне изазове изазване променама које се огледају у „начину производње вести, преко начина на које се вести дистрибуирају, па све до начина на који публика приступа медијском садржају” (Недељковић, 2020:40). У којој мери је употреба информационо-комуникационих технологија и емиграција традиционалних медија у онлајн издања, утицала на основне стандарде новинарске професије, на вредности вести и начин извештавања у смислу поштовања етичности и професионалних стандарда. Некада су традиционални медији правили идентичан садржај и за штампано и онлајн издање, а само одређени медији припремали посебан садржај за дигитално издање (Кљајић, 2008:279), док описујући медије у садашњем тренутку, Марко Недељковић указује на двоструке стандарде медија као „чуvara капија”, наводећи да „велики број вести и медијских садржаја који због ограниченог простора и последично строжих критеријума никада не би могли да буду објављени у штампаним новинама, без потешкоћа добијају простор у њиховом онлајн издању” (2023:64). Овакви увиди који указују на недоследности у различитим медијским дискурсима (штампе и онлајн издања штампе) окосница су истраживања које спроводим, а којим желим да утврдим да ли постоје противречности у различитим типовима медијског дискурса на тему насиља према женама у интимним партнерским односима.

Да ли су погодности које доносе онлајн медији додатно угрозиле медијске професионалне стандарде и квалитет медијског садржаја? И у којој мери се разликују штампана и онлајн издања дневних новина?

Незаобилазне погодности које су утицале на то да онлајн медији надмаше штампу у погледу информисања јесу једноставан приступ, као и брзо реаговање у праћењу догађаја и ажурирање, с обзиром на то да је „интернет увек укључен” (Storstad Gran, 2015:9). Затим, присуство мултимедије, која подразумева медијско покривање које обједињује текст, видео садржај, анимирани садржај, графике, фотографије (Недељковић, 2020). Још једна новина односи се на интерактивност и веће учешће публике у медијским процесима (Миливојевић, 2017:165), што је веома значајно будући да је функционисање традиционалних средстава масовне комуникације укључивало тзв. једносмерну комуникацију која је подразумевала „нижи” степен интеракције са публиком кроз различита телефонска укључења, посредством писама и слично (Кастелс, 2014). Као погодност употребе онлајн издања издваја се и могућност

приступа архиви објављених вести. Важна разлика у функционисању штампе и онлајн медија је та што онлајн медији, захваљујући веб метрици, имају увид у то који се садржаји читају, а који не, а тиме и детаљне податке о томе које теме и какав медијски садржај привлачи публику (Burggraff & Trilling, 2020). Многе од ових погодности карактеристичних за онлајн издања, према налазима истраживача, донели су и негативне промене у погледу медијског садржаја и нарушавања професионалних стандарда. Стално ажурирање вести у онлајн медијима у односу на штампу која излази једном дневно захтева брзо реакцију и благовремено извештавање и рокови често „условљавају” и објављивање непроверених вести, али и недовољно опширно покривање одређених тема и догађаја. Мајер у свом истраживању, које је спровео у Сједињеним Америчким Државама, истиче квалитет штампе у односу на онлајн медије. Мајер је указао на то да се разлике у садржају између ова два типа медија односе на то да су вести у штампи дуже и да пружају дубље и опширније истраживање у односу на онлајн медије, као и да су онлајн вести углавном анонимне (Maier, 2010:16). Фокус на брзини ажурирања и покривања приче карактеристичан је за онлајн медије, док се у штампи више пажње придаје истраживању (Cassidi, 2005 према Burggraff & Trilling, 2020). Марко Недељковић, позивајући се на Хајдерика, указује на то да је код онлајн медија такође спорна провера чињеница и да се „вести често објављују што је пре могуће, а проверавање ће тек накнадно уследити, било од стране самог медија или публике” (Heinderyckx, 2015:258 према Недељковић, 2023:63). Све већа пажња истраживача из области медијских студија усмерена је на утицај који кликови и увид у читалачке навике публике имају утицај на избор вести, као и структуру вести. Истраживања која су се бавила утицајем „кликова” на садржај вести показала су да они итекако имају утицај на вести које медији пласирају (Anderson, 2011; Karlsson & Clerwall, 2013; Welbers et al., 2015). Са једне стране, увид у читалачке навике публике омогућио је да се прате и искористе такви подаци зарад побољшања медијског садржаја и његовог усаглашавања са очекивањима публике (Недељковић, 2023:60). Са друге стране, увид у кликове и понашања публике, као и њихове читалачке потребе, могу довести до веће тржишне оријентаности медија, која је повезана са процесима комерцијализације, због чега опадају медијски стандарди у професионалном смислу и нарушавању квалитета медијског садржаја. Уско повезана са комерцијализацијом јесте таблоидизација вести у коме се медији повинују захтевима тржишта и окрећу ка вредностима које карактеришу „провокативни и инфотејмент садржај” (Fraklin према Storstad Gran, 2015:3), а у ком су „сензационалистички новински дискурси истиснули

рационалистичке дискурсе” (Connell према McQuail, 2010:108). Многи аутори су мишљења да су онлајн медији склонији сензационализму и неговању таблоидних вредности вести у односу на штампу (Bird, 2009; Maier, 2010). Резултати истраживања које је спровео „Центар за професионализацију медија и медијску писменост” из 2019. године у Републици Србији, сведоче о повећаном уделу сензационализма у онлајн медијима у односу на штампу (ЦЕПРОМ, 2019). Анализа односа степена таблоидизације између штампе и онлајн медија у Норвешкој показала је да су се и онлајн новине, које су познате по „квалитетном” извештавању, окренуле одређеним елементима карактеристичним за таблоидну штампу (Storstad Gran, 2015:34). Добривоје Станојевић и Лидија Мирков указују на то да су наслови који имају за циљ да привуку кликове публике постали саставни део онлајн издања медија који су препознати као „квалитетнији” и који се налазе на супротној страни спектра у односу на таблоидне медије (2021:463), чиме указују на то да је и квалитетна штампа конвергенцијом у онлајн издање усвојила поједине карактеристике таблоида. У наредном поглављу пријаве биће објашњено који су то кључни проблеми који се односе на медијски дискурс о насиљу према женама, а које у истраживању повезујем са уоченим разликама у дискурсима различитих типова медија, чиме покушавам да укажем на потенцијалне противречности о насиљу према женама у интимном партнерском односу у дискурсу штампе и дискурсу онлајн издања штампе.

4.3. Кључни проблеми медијског дискурса о насиљу према женама

У Декларацији о елиминисању насиља према женама Уједињених нација, насиље према женама дефинисано је као „сваки облик родно заснованог насиља који резултира или ће резултирати у физичкој, сексуалној или психичкој повреди или патњи жена, укључујући претње таквим делима, присиљавање или одузимање слободе, било да се дешава у јавном или приватном животу” (*Декларација о елиминисању насиља према женама*, 1993). Према подацима Светске здравствене организације једна од три жене (30%) на свету доживела је физичко и сексуално насиље у интимном партнерском или непартнерском односу, док се 38% убистава жена дешава у контексту интимног партнерског насиља (Светска здравствена организација, 2024). Према дефиницији поменуте међународне организације интимно партнерско насиље подразумева „понашање интимног партнера или бившег партнера које узрокује физичку, сексуалну

или психичку штету, укључујући физичку агресију, психичко злостављање и контролна понашања” (СЗО, 2024).

Пишући о облицима насиља у партнерском односу и породици, ауторка Тања Игњатовић наводи четири облика насиља према женама: физичко, психичко, сексуално и економско (2011:42). Физичко насиље подразумева „акт или намеру да се физички повреди друга особа” (Gelles & Straus, 1978 према Yllö & Straus, 1981:13).

У истраживању, под физичким насиљем, подразумевају сваку врсту физичких повреда, док ћу у контексту насиља са смртним исходом, користити термин фемицид. У складу са Унеско-вим родно осетљивим индикаторима за медије, које је ова организација успоставила у сарадњи са Међународном федерацијом новинара (UNESCO & UN Women, 2019:19), у контексту жена које су доживеле насиље, користићу термин „преживела”, а термин „жртва” употребићу искључиво у случају фемицида.

Следећи облик насиља је психичко насиље и оно укључује „облике емоционалног злостављања чији је циљ остварити контролу и моћ над жртвом” (Ajduković & Ajduković, 2010:293). Сексуално насиље укључује „силовање и сексуални напад, сексуално злостављање, трговину људима и сексуалну експлоатацију и сексуално узмемиравање” (Kelly, 2005:3), док се економско насиље манифестује кроз контролу у економском смислу, манипулацију финансијским средствима, онемогућавање запошљавања у циљу контроле и слично (Ajduković & Ajduković, 2010:293; Мршевић, 2014а:53). Резултати истраживања који се односе на медијско покривање насиља према женама указују на недостатак присуства одређених облика насиља према женама у медијском дискурсу, а тиме и недовољно препознавање одређених облика насиља од стране медија, што укључује и недостатак информативног и едукативног садржаја о одређеним облицима насиља. Такве резултате показује и истраживање рађено у Републици Србији. Ауторка Јелена Вишњић такође наводи да је физичко насиље најприсутније у медијским садржајима, док је психичко готово невидљиво и, према њеним речима, то указује на два проблема; да се о психичком насиљу мање говори и да оно „није препознато као пуни облик насиља” (2012:149). У наведеним истраживањима, у физичко насиље је укључен и облик насиља према женама са крајњим исходом, односно, фемицид.

Бројна истраживања од седамдесетих година прошлог века до данас указивала су на различите спорне стратегије представљања насиља према женама у медијском дискурсу. Дискурзивне стратегије које сам уочила прегледом досад спроведених истраживања и једно од најзаступљенијих запажања у литератури јесте присуство дискурзивних стратегија представљања насиља према женама у контексту изолованих случајева насиља, наспрам дискурзивних стратегија које насиље смештају у шири друштвени контекст. Резултати истраживања показују да медији насиљу према женама углавном приступају као изолованом случају (Easteal et al., 2015:106; Sutherland et al., 2015:12), водећи се конкретним догађајем без политичког и друштвеног контекста који треба да га прати (Karlsson et al., 2020; о значају политичког и друштвеног контекста опширније: Iyengar, 1993; Iyengar, 1996:62).

Мрежа „Новинарке против насиља према женама” дошла је до закључка да се медији доминантно баве насиљем према женама у контексту изолованих случајева. У њиховом истраживању које се односи на 2021. годину, 69% медијских текстова бавило се изолованим случајевима насиља према женама, док је 23% анализираних текстова било посвећено насиљу према женама као феномену, а свега 8% текстова је имало комбиновани приступ (2021:13). Доминантно присуство изолованих дискурзивних стратегија у извештавању о насиљу, доприноси томе да се насиље према женама представља као проблем појединца. Насупрот оваквом медијском дискурсу, медији би требало да допринесу конструисању значења да је насиље глобално распрострањено и да „насиље према женама није лични проблем жена које га преживљавају, него је проблем заједнице у којој се дешава и које заједница мора да решава” (Лацмановић и Милановић, 2017:11). Друштвено позиционирање насиља према женама указало би на то да је насиље према женама родно засновано (Sutherland et al., 2015) и приписало би му „друштвене атрибуције одговорности“ (према Iyengar, 1996:62; Sutherland et al., 2015:12). Из тог разлога, медији би требало да појединачним случајевима насиља према женама прилазе као друштвеном феномену, да облике насиља именују адекватно, користећи неке од дефиниција које користе стручњаци који се баве темом насиља према женама, или да се у именовању ослањају на међународно признате дефиниције, као и да се приликом извештавања придржавају етичких начела и смерница насталих у циљу побољшања представљања насиља у медијима.

Друго запажање које се у литератури истиче јесте таблоидни приступ представљања насиља према женама. Таблоидизација се дефинише као „негативан

медијски процес” (Storstad Gran, 2015:4) који води ка „свеукупном смањењу новинарских стандарда” (Esser, 1999:293). Таблоидизацију карактерише специфичан стил, језик и садржај (Bird, 2009) који се огледа у сензационализму и емотивном набоју, али и „драматизацији постигнутој сликама и живописним садржајем” (Storstad Gran, 2015:6). Указивајући на примере сензационалистичког описивања насиља, ауторка Садерленд са сарадницима позива се на истраживање у којем се наводе следећи начини описивања насиља према женама: „из хорор филма”, „нестварно”, „бизарно”, „шокантно” и „несхватљиво” (Jackson, 2015 према Sutherland et al., 2015:15). Када је реч о стилу, језику и садржају својственом таблоидизацији, у контексту насиља према женама, треба поменути и присуство вулгаризама, које Лидија Мирков дефинише као „речи или синтагме које су неподобне за јавну комуникацију јер су употребљене у увредљивом или провокативном контексту” (2020:107). Даље, приметна је и еуфемизација језика, коју Патрисија Ромито (2004), види као једну од стратегија за мистификацију насиља према женама (Игњатовић, 2011:66, 67). Еуфемизација се у оквиру таблоидизације види у томе што међународно признате дефиниције које се односе на насиље према женама бивају замењене еуфемизмима попут „породична свађа, расправа, драматичан живот популарне певачице, турбулентна веза” (Мршевић, 2019:20). Еуфемизми су присутни и у описивању починиоца насиља, на пример „перверзњаци, болесници, психопате, монструми, манијаци” (Meyers, 1997:10; Ross, 2010:95; Mršević, 2019:22), а у контексту описивања починиоца насиља у употреби су и метафоре које упућују на животиње попут „звер”, „животиња”, „предатор” (Kitzinger, 2004:28; Sutherland et al, 2015:15). Представљање починилаца насиља на овакав начин, еуфемизмима или употребом метафора, показује да „наша култура негира *фундаменталну нормализацију* насиља управо приказујући насиље као акт појединца оличеног у *чудовишту* или *психопати*” (Caputi, 1993:12 према Meyers, 1997:10). Коришћење ових језичких средстава, нарочито коришћењем еуфемизама подстиче се и драматични ефекат. Таблоидизацију одликује и персонализација⁹ (Bird, 2009; McQuail, 2010; Eilders, 2006 према Boukes & Vliegenthart, 2020), а медијски дискурс о насиљу према женама садржи и детаље из личног живота (Мршевић, 2019:21), што можемо подвести под овај елемент таблоидизације.

⁹ Персонализација је једна од специфичности таблоидизације коју Јулија Лефковиц (Julia Lefkowitz) дефинише као „новинарски фокус на појединца или ентитет који представља ширу тему или предмет, при чему нагласак на личном и/или емоционалном често надмашује нагласак на чињеницама или информацијама усмереним на јавне послове” (2021:37).

Још један проблем представљања насиља је коме медији приписују одговорност за насиље? Пребацивање кривице са починиоца или умањивање насиља дешава се представљањем околности у којима се насиље збило, патологизацијом починиоца насиља или „окривљивањем жртве” (Karlsson et al., 2021). Овакав вид представљања има за циљ да скрене пажњу са једностраности насиља и да „ублажи” одговорност за насиље за које је крив искључиво починилац, односно, насилник (Coates & Wades, 2004:501 према Braber, 2014:92). Анализе садржаја показују да се приликом писања о починиоцу насиља медији позивају на његове личне особине, ментално или опште здравље (Braber, 2014; Karlsson et al., 2021), тестостерон (Carll, 2003:1602 према Braber, 2014:92), наводе се одређени спољни фактори попут злоупотребе алкохола (Mršević, 2019:24) и дрога (Braber, 2014:99), али и позива на социоекономски статус попут незапослености, бескућништва и друго (Ringin et al., 2022:258). Овакав начин представљања насиља приказује починиоца насиља као „друштвеног аутсајдера чиме се ствара утисак да је насиље према женама ретка акција појединца, а не широко распрострањен друштвени проблем” (Easteal et al., 2015:106). Приметна је и употреба бројних језичких конструкција и средстава којим медији усмеравају одговорност за насиље и на починиоца насиља и на преживелу, односно, жртву, коришћењем описа насиља као што су „спорови, свађе, брачне потешкоће, као и нестабилни односи” (Sutherland et al., 2015:18).

Како Сатерленд са сарадницима запажа „начини и фактори којима се медији користе у оправдавању насилног понашања починиоца или у умањивању насиља, често су и начини којима се женама приписује кривица за насиље” (2015:19). У литератури за приписивање одговорности и кривице за насиље жртвама или преживелима, користи се термин „окривљивање жртава” (Sutherland et al., 2015:17). Начини „окривљивања” жртава или преживелих који се могу наћи у медијима јесу: учестала промена запослења (Mršević, 2019:25), конзумација дрога (Karlsson et al., 2020:1512), алкохола (Višnjić, 2012:143), останак у насилном односу (Sutherland et al., 2015:18), најчешће у контексту сексуалног насиља начин одевања или „провокативно понашање” (Ross, 2009:96; Fairbairn & Dawson, 2013:6). Маријан Мејерс (Marian Meyers) наводи да овакви видови медијског извештавања јесу механизми контроле којима се женама шаље одређена порука (1997) да „сваки искорак из доминантне и легитимне матрице о улози жене који чини традиционално и конзервативно друштво подразумева неку врсту санкције, макар то било и насиље” (Višnjić, 2012:144). Осим тога што се, како

Мајерс (1997) наводи, шаље одређена порука женама, медији оваквим начином извештавања о насиљу, подилазе таблоидним вредностима вести, и употребом различитих „аргумената” којим кривицу са починиоца пребацују на жртву или преживелу, удаљавају читаоце од разумевања насиља према женама у контексту родно заснованог насиља и насиља, не пружајући шири контекст насиљу.

5. Истраживачка питања

Докторском дисертацијом желим да укажем на то које су дискурзивне стратегије о насиљу према женама у интимном партнерском односу присутне у штампи и онлајн издањима штампе у Републици Србији разматрањем следећих истраживачких питања која ћу у наставку образложити.

У прегледу истраживања која се односе на насиље према женама које је радила, ауторка Сатерленд са сарадницима издваја тенденцију медија да јавности пружи увид у „перспективу насиља која је провокативна“ (Sutherland et al., 2015:14), а и друга истраживања показују да медији „третирају ово питање на начин који је таблоидан” (Brown, Harlow, Garcia-Perdomo & Salaverria 2018:1499). Таблоидизација подразумева специфичан стил, језик и садржај (Bird, 2009). Специфичности таблоидизације насиља према женама у интимном партнерском односу које анализирам кроз дисертацију односе се на именовање насиља, присуство еуфемизама, вулгаризама и персонализације:

- Именовање и избор језичких средстава којим се упућује на насиље је важно за конструкцију значења и знања о насиљу према женама у интимном партнерском односу. Неадекватно именовање које не смешта насиље према женама у шири, друштвено-политички контекст, неретко подразумева и употребу еуфемизама попут „породичне свађе, расправе, драматичног живота полуларне певачице, турбуленте везе” (Мршевић, 2019:20) чиме се доприноси таблоидизацији насиља.
- У контексту насиља према женама у интимном партнерском односу, таблоидизација подразумева и укључивање вулгаризама, са циљем да се изазову емоције и привуче пажња читалаца.
- Једна од вредности таблоидизације јесте и персонализација (Bird, 2009; McQuail, 2010; Boukes & Vliengenthart, 2020; Lefkowitz, 2021). Објављивање детаља из приватног живота у случајевима извештавања о насиљу према женама (Мршевић, 2019) указује на присуство персонализације, односно, информација чије

објављивање није у интересу јавности и неретко је у супротности су са професионалним стандардима, у складу са којим би медији требало да обављају своју улогу у друштву.

Ове специфичности желим да посматрам компаративном анализом дискурса штампаних и онлајн медија и на основу резултата истраживања која указују да је степен таблоидизације или одређених вредности својствених таблоидизацији виши у онлајн медијима у односу на штампане (Bird, 2009; Maier, 2010; Storstad Gran, 2015; ЦЕПРОМ, 2019; Benson et al., 2012 према Mellado et al, 2023), изводим следеће истраживачко питање:

ИП1: Колико је медијски дискурс таблоидан у текстовима о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним и онлајн издањима штампаних медија?

На ово истраживачко питање покушаћу да одговорим постављањем следећих истраживачких питања:

- Како се именује насиље према женама у интимном партнерском односу у онлајн издањима штампаних медија и штампаним медијима?
- Да ли су еуфемизми, који упућују на насиље према женама у интимном партнерском односу, присутнији у онлајн издањима штампаних медија у односу на штампане медије?
- Колико је присуство вулгаризама о насиљу према женама у интимном партнерском односу израженије у онлајн издањима штампаних медија у односу на штампане медије?
- У којој мери је персонализација, односно, изношење детаља из живота преживеле или жртве присутније у онлајн издањима штампаних медија у односу на штампане медије?

Бројне студије о представљању насиља у медијима баве се и истраживањем начина на које се жене „окривљују” за насиље (Meyers, 1997; Ross, 2009; Višnjić, 2012; Fairbairn & Dawson, 2013; Sutherland et al., 2015; Mršević, 2019; Karlsson et al., 2020). Мајерс обрасце окривљивања жена у медијским садржајима илуструје навођењем два питања која су често заступљена када се извештава о сексуалном насиљу према женама: „Да ли је она ту где је требало да буде? Да ли је урадила нешто да изазове

напад?” (1997:9). С обзиром на то да одређени начини представљања преживеле, жртве или починиоца насиља могу да доприносе неадекватном разумевању родно заснованог насиља у јавности (Braber, 2014), желим да проверим следеће истраживачко питање:

ИП2: Да ли се у онлајн издањима штампаних медија жене у већој мери „окривљују” за насиље у интимном партнерском односу у односу на штампане медије и, уколико је то случај, који типови аргументације се користе у ту сврху?

ИП3: Ко је фокализатор новинарских текстова о насиљу према женама у интимном партнерском односу у штампаним медијима и онлајн издањима штампаних медија?

6. Методолошки приступ

За потребе израде докторске дисертације користићу критичку анализу дискурса као примарну методу, а квантитативну анализу садржаја и компаративну анализу као помоћне. Критичка анализа дискурса даће ми могућност темељније и дубље анализе конструкције значења, будући се она „фокусира на начине на које се дискурзивне структуре формирају, потврђују, легитимишу, репродукују или доводе у питање односе моћи и доминацију у друштву” (Бешић, 2019:358). Одговорима на део истраживачких питања и преосталим делом емпиријског истраживања покушаћу да одговорим и на пет питања која је Рут Водак развила у оквиру историјског приступа анализи дискурса, анализирајући дискриминаторне дискурсе:

„Како се особе, предмети, феномени/догађаји, процеси и радње именују? Које карактеристике, квалитети и одлике се приписују друштвеним актерима, објектима, феноменима/догађајима и процесима? Који аргументи се користе у дотичном дискурсу? Из које перспективе или тачке гледишта се изражавају ове етикете, атрибуције и аргументи? Да ли су одговарајући искази артикулисани отворено, да ли су интензивирани или ублажени?” (Reisigl & Wodak, 2001 према Wodak, 2015a:408).

Квантитативном анализом утврдићу учесталост појављивања одређених начина представљања насиља према женама у интимном партнерском односу у узорку, а које сам уочила прегледом постојећих теоријских поставки, на основу којих сам поставила

истраживачка питања. Компаративну анализу користићу како бих упоредила резултате истраживања која се односе на штампане и онлајн издања штампаних медија и тиме одговорила на истраживачка питања.

Јединица анализе биће новинарски текст. Критеријум за избор текстова биће теме физичког, психичког, сексуалног и економског насиља, као и насиље са крајњим исходом, односно, фемицид, у интимном партнерском односу. Узорак ће обухватити период 2023. и 2024. године. Истраживањем ћу обухватити првих седам дана (понедељак–недеља) сваког месеца у две године истраживања, чиме ће се показати медијски стандард у извештавању о насиљу према женама у дискурсу штампаних медија и онлајн издањима штампаних медија.

Узорак ће чинити четири издања штампаних медија и њихова четири онлајн издања. У истраживање су укључена два озбиљна медија и два популарна или таблоидна медија, како бих узорком обухватила различите уређивачке политике и различите професионалне приступе у медијском раду. Разлика између озбиљних и популарних или таблоидних медија огледа се и у различитој публици и у томе што код таблоидних медија „постоји већа комерцијална вредност у конструисању вести кроз истицање одређених фактора у односу на друге факторе” (Allern, 2002 према Boukes & Vliegenthart, 2020:280). У контексту представљања насиља према женама, различити типови медија би укључили потенцијално различит приступ феномену насиља. Као примери „озбиљнијих” медија, део анализе биће „Политика”, као најстарији штампани дневни лист у Србији и „Данас”. Таблоиди који сачињавају узорак у анализи су „Блиц” и „Курир”. Ова два таблоида изабрана су, јер су, према подацима сајта Гемиус (*Gemius*), компаније за мерење посећености/прегледа сајтова, онлајн издања чији сајтови броје највећи број јединствених корисника. На основу података из марта 2025. године, онлајн издање „Блица” има 3.347.136 јединствених корисника (*Real users*), односно, 176.637.375 прегледа и 70.314.436 посета, док онлајн издање „Курира” бележи 3.065.568 јединствених корисника (*Real users*), односно, 186.052.626 прегледа и 51.907.212 посета. Онлајн издања „озбиљнијих” штампаних медија које желим да укључим у истраживање имају мањи број јединствених корисника, укључујући прегледе и посете у односу на наведене таблоиде. Онлајн издање листа „Политика”, према подацима Гемиуса, налази се на 23. месту и има 790.464 јединствених корисника, односно, 6.878.296 прегледа и 2.452.943 посета, а онлајн издање листа

„Данас” је на 10. месту по броју јединствених корисника којих има 2.294.496, 46.859.396 прегледа и 22.898.566 посета.

На крају, као потенцијална ограничења истраживања које желим да спроведем, навела бих недостатак јавно доступних истраживања која се баве истраживањем разлике између штампаних и онлајн издања медија у Србији на специфичне теме, укључујући тему насиља према женама у интимном партнерском односу, зарад упоређивања резултата.

7. Садржај дисертације и опис по поглављима

У *првом поглављу* представићу проблем истраживања, на основу ког су постављена истраживачка питања. У овом делу биће образложена и методологија истраживања, уз објашњење доприноса дисертације у домену науке и друштва. На крају, биће постављена структура дисертације, односно теоријски и емпиријски део истраживања.

Друго поглавље односиће се на дефинисање критичке анализе дискурса. На почетку другог поглавља усредредићу се на историјски развој критичке анализе дискурса, од утемељења које критичка анализа дискурса има у критичкој лингвистици до померања фокуса са језика на дискурс. Део поглавља биће усмерен на Сосиров и Фукоов допринос теорији дискурса. Кроз друго поглавље објаснићу и важне концепте за разумевање критичке анализе дискурса, укључујући концепт моћи, идеологије и хегемоније. У теоријској поставци критичке анализе дискурса ослонићу се на теоријски допринос Ван Дајка, Водак, Ферклафа, Хола и других, уз детаљнији осврт на увиде у теоријски допринос приступа који нуде Водак и Ван Дајк. Ова теоријска поставка биће ми основа за разумевање критике медијског дискурса која је усмерена на представљање жена и, уже посматрано, представљање насиља према женама у интимном партнерском односу у медијском дискурсу. Један сегмент у оквиру другог поглавља односиће се на медијски дискурс, наративни дискурс и концепт фокализације.

Треће поглавље биће усмерено на карактеристике штампе и онлајн медија. Фокус ће бити на томе шта су технолошке иновације донеле *ново* у погледу онлајн медија и како се то утицало на рутине у медијском раду, па и на медијски садржај. У овом делу дисертације изнећу резултате и тумачења аутора која се односе на промене у

медијском садржају, а која говоре у прилог томе да штампа нуди квалитетнији садржај и да је у онлајн издањима традиционалних медија дошло до опадања професионалних стандарда. Кроз преглед ових истраживања, пружићу теоријску основу за разумевање потенцијалних разлика у садржају између штампе и онлајн издања штампаних медија у контексту теме коју истражујем – насиља према женама у интимном партнерском односу.

Четврто поглавље бавиће се медијским дискурсом о насиљу према женама у интимном партнерском односу. У краћем уводном делу овог поглавља изнећу кључне проблеме представљања жена у медијском дискурсу и указаћу на историјски тренутак када је ово питање постало актуелизовано. Већи део поглавља биће посвећен медијском дискурсу о насиљу према женама. У овом делу изнећу аргументацију о значају улоге медија у представљању важних друштвених питања у контексту насиља према женама. Кроз представљање различитих студија спроведених у Републици Србији и на глобалном нивоу, указаћу на кључне проблеме представљања насиља према женама у медијском дискурсу, на основу којих сам, између осталих, и утемељила питања које чине емпиријски део истраживања.

Пето поглавље садржаће представљање резултата истраживања које сам спровела на предвиђеном узорку штампаних и онлајн издањима штампаних медија у Републици Србији.

Шесто поглавље садржаће потврђивање или оспоравање хипотеза, значајна запажања која су произишла из истраживања и на крају, да ли су предвиђени циљеви истраживања остварени.

Седмо поглавље биће конципирано на закључцима изведених из истраживања, али и препорукама за будућа истраживања. Овај део садржаће и смернице медијима изведене на основу негативних медијских пракси за етичнији приступ извештавању о насиљу према женама.

На крају, навешћу литературу коју сам користила приликом израде докторске дисертације, као и листу прилога које сам представила у истраживању.

8. Научни и друштвени допринос истраживања

Очекивани допринос предложене теме јесте да пружи теоријски преглед постојећих истраживања о медијском дискурсу о насиљу према женама у интимном партнерском односу у Републици Србији и на глобалном нивоу, као и да представи резултате емпиријског истраживања заснованог на истраживачким питањима која обрађују одређене аспекте представљања насиља према женама у интимном партнерском односу упоредном анализом два типа медијског дискурса; штампаних медија и онлајн издања штампаних медија.

8.1. Научни допринос истраживања

Научни допринос је двоструко значајан. Најпре, истраживањем теме насиља према женама у интимном партнерском односу указаћу на одређена значења која се налазе у медијским текстовима и на то какав се дискурс у медијима конструише о овој теми. Како Фуко наводи, дискурс не утиче само на симболичку, већ има утицај и на материјалну стварност (Фуко, 2007:8). Овим се упућује да начин на који се тема насиља према женама формира у медијском дискурсу, има утицај и на перцепцију јавности о насиљу, на деловање појединаца, политичке и друштвене одговоре. Истраживања у области медијских представа, нарочито када су овако значајне друштвене и политичке теме у питању, изузетно су важна јер „што их боље разумемо – одакле долазе и како *раде* – то ћемо пре имати већу контролу над оним што радимо са њима” (Cameron, 2003:465).

Истраживањем ћу указати и на потенцијалне разлике у садржају између штампаних и онлајн издања штампаних медија, што је важно будући да се у информисању у све већој мери ослањамо на онлајн медије у односу на штампу. Досадашња истраживања која су се бавила разликама у садржају између штампаних и онлајн медија су малобројна, о чему говоре бројни аутори (Maier, 2010; Storstad Gran, 2015; Burggraff & Trilling, 2020), наглашавајући важност упоредних истраживања.

8.2. Друштвени допринос истраживања

Друштвени допринос предложене теме је у томе да укаже на значај који медији имају у конструисању значења и знања о теми насиља према женама. Резултати истраживања указали би на позитивне и негативне медијске праксе у погледу

извештавања о насиљу, тиме допринели сагледавању шире слике насиља представљеног у медијском дискурсу и дали потенцијалне смернице за побољшање извештавања о насиљу, као и полазну основу за будуће стратегије које би допринеле конструкцији етичнијег медијског дискурса о насиљу према женама. Свеобухватним теоријским прегледом и емпиријским истраживањем медијског дискурса о насиљу према женама у два медијска окружења, ова дисертација би била један од подсетника колико је важно да медији етички и професионално приступају теми насиља према женама и да њихов фокус треба да буде на трансформацији друштвених ставова по питању овог друштвеног проблема, а не на одржавању *status quo*.

9. Прелиминарни списак одабране литературе

- Ajduković, D. & Ajduković, M. (2010). Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti. *Medicina Fluminensis*, 46 (3), 292-299.
- Anderson, C. (2011). Between creative and quantified audiences: Web metrics and changing patterns of newswork in local newsrooms. *Journalism*, 12(5), 550-566.
- Beechey, V. (1979). On patriarchy. *Feminist Review*, 3 (1), 66-82.
- Bouzerdan, C. & Whitten-Woodring, J. (2018). Killings in Context: an Analysis of the News Framing of Femicide. *Human Rights Review*, 19 (2), 211-228. DOI:10.1007/s12142-018-0497-3
- Boyle, K. (2019). What's in a name? Theorizing the Inter-relationships of gender and violence. *Feminist Theory*, 20 (1), 19-36. DOI:<https://doi.org/10.1177/14647001187549>
- Braber, N. (2014). Representation of Domestic Violence in two British Newspapers, *The Guardian* and *The Sun*, 2009-2011. *ELR Journal*, 86-104.
- Brigs, A. & Kobli, P. (2005). „U medijima“: uvod. U: A. Brigs & P. Kobli (ur.), *Uvod u studije medija* (str. 469-476). Beograd: Clio.
- Brown, D.K., Harlow, S., Garcia-Perdomo, V. & Salaverria, R. (2018). A new sensation? An international exploration of sensationalism and social media recommendations in online news publications. *Journalism*, 19 (11), 1497-1516.
DOI: <https://doi.org/10.1177/1464884916683>

- Bucholtz, M. (2003). Theories of Discourses as Theories of Gender: Discourse Analysis in Language and Gender Studies. In: J. Holmes & M. Meyerhoff (eds.), *The Handbook of Language and Gender* (pp. 43-68). Blackwell Publishing.
- Bullock, C. F. (2010). Framing domestic violence fatalities: Coverage by Utah newspapers. *Women's Studies in Communication*, 30 (1), 34-63.
- Burggraaff, C. & Trilling, D. (2020). Through a different gate: An automated content analysis of how online news and print news differ. *Journalism*, Vol. 21 (1), 112-129. DOI: 10.1177/1464884917716699
- Burt, M. R. (1980). Cultural myths and supports for rape. *Journal of personality and social psychology*, 38 (2), 217-230.
- Byerly, C. M. (2004). Feminist Interventions in Newsrooms. In: K. Ross & C. M. Byerly (eds.), *Women and Media: International Perspectives* (pp. 109-131). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Byerly, C. M. (2016). Stasis and shifts in feminist media scholarship. In: C. Cerqueira, R. Cabecinhas & S.I. Magalhães (eds.), *Gender in focus: (new) trends in media* (pp. 15-27). Braga: CECS.
- Cambell, C. P. (2017). Representation: Stuart Hall and the "Politics of Signification". In: C. P. Cambell (ed.), *The Routledge Companion to Media and Race* (pp. 11-18). London & New York: Routledge.
- Cameron, D. (2003). Gender and Language Ideologies. In: J. Holmes & M. Meyerhoff (eds.), *The Handbook of Language and Gender* (pp. 447-467). Blackwell Publishing.
- Carlyle, K.E., Orr, C., Savage, M.W. & Babin, E.A. (2014). News Coverage of Intimate Partner Violence: Impact on Prosocial Responses, *Media Psychology*, 17 (4), 1-21. DOI:10.1080/15213269.2014.931812
- Chatman, S. (1978). *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*. Cornell University Press.
- Chatman, S. (1980). What Novels Can Do That Films Can't. *Critical Inquiry*, Vol. 7, No. 1, 121-140.
- Čopić, S. & Šaćiri, B. (2020). Stavovi stručnjaka i stručjakinja u Srbiji o rodnoj ravnopravnosti i rodno zasnovanom nasilju:

Rezultati istraživanja. *Temida*, Vol. 23, No. 2, 169-201. DOI: <https://doi.org/10.2298/TEM2002169C>

- Cotter, C. (2001). Discourse and Media. In D. Schiffrin, D. Tannen & H. E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 416-436). Blackwell Publishers.
- Cottle, S. (2007). Mediatized Recognition and the 'Other'. *Media International Australia*, 123, 34-48. DOI: [10.1177/1329878X0712300105](https://doi.org/10.1177/1329878X0712300105)
- Cuklanz, L. M. (2013). Mass media representation of gendered violence. In: C. Carter, L. Steiner & L. McLaughlin (eds.), *The Routledge Companion to Media and Gender* (pp. 32-41). London: Routledge.
- Declaration on the Elimination of Violence against Women, A/RES/48/104, 85th plenary meeting, 20 December 1993, UN General Assembly.
- Dej, L. A. (2008). *Etika u medijima – primeri i kontroverze*. Beograd: Čigoja.
- Easteal, P., Bartels, L. & Bradford, S. (2012). Language, gender and 'reality': Violence against women. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 40 (4), 324-337.
- Easteal, P., Holland K. & Judd, K. (2015). Enduring themes and silences in media portrayals of violence against women. *Women's Studies International Forum*, 48, 103–113. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2014.10.015>
- Esser, F. (1999). 'Tabloidization' of News. A Comparative Analysis of Anglo-American and German Press Journalism. *European Journal of Communication*, Vol. 14 (3), 291-324.
- Fairbairn, J. & Dawson, M. (2013). Canadian News Coverage of Intimate Partner Homicide: Analyzing Changes Over Time. *Feminist Criminology*, 3: 147-176. DOI: [10.1177/1557085113480824](https://doi.org/10.1177/1557085113480824)
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. London, New York: E. Arnold.
- Fairclough, N. (2001). Critical discourse analysis as a method in social scientific research. In: R. Wodak & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 121-138). London: SAGE Publications.
- Franiuk, R., Seefeldt, J. L. & Vandello, J. A. (2008). Prevalence of Rape Myths in Headlines and Their Effects on Attitudes Toward Rape. *Sex Roles*, 58: 790–801. DOI 10.1007/s11199-007-9372-4

- Frazer, E., & Hutchings, K. (2020). The feminist politics of naming violence. *Feminist Theory*, 21(2), 199-216.
- Friedman, E. J. (2003). Gendering the agenda: the impact of the transnational women's rights movement at the UN conferences of the 1990s. *Women s Studies International Forum*, 26 (4), 313-331. DOI:[10.1016/S0277-5395\(03\)00077-3](https://doi.org/10.1016/S0277-5395(03)00077-3)
- Fuko, M. (2007). *Poredak diskursa*. Loznica: Karpos.
- Fürsich, E. (2002). How can global journalists represent the 'Other'? A critical assessment of the cultural studies concept for media practice. *Journalism*, 3(1), 57-84. DOI:[10.1177/146488490200300102](https://doi.org/10.1177/146488490200300102)
- Gallagher, M. (2003). Feminist Media Perspective. In: A. N. Valdivia (ed.), *A Companion to Media Studies* (pp. 19-39). Blackwell Publishing.
- Gallagher, M. (2014). Feminist scholarship and the debates on gender and communication. In: A. Vega Montiel, (ed.), *Media and Gender: A Scholarly Agenda for the Global Alliance on Media and Gender* (pp. 12-16). Paris: UNESCO.
- Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6 (3), 167-191.
- Gavin, S. M. & Kruis, N.E. (2022). The Influence of Media Violence on Intimate Partner Violence Perpetration: An Examination of Inmates' Domestic Violence Convictions and Self-Reported Perpetration. *Gender Issues*, 39 (2):177-197. DOI:[10.1007/s12147-021-09284-5](https://doi.org/10.1007/s12147-021-09284-5)
- Genette, G. (1980). *Narrative Discourse. An essay in method*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
- Gerbner, G. & Gross, L. (1976). Living With Television: The Violence Profile. *Journal of Communication*, 26 (2), 172-194. DOI:[10.1111/j.1460-2466.1976.tb01397.x](https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1976.tb01397.x)
- Hall, S. (1997a). The Work of Representation. In: S. Hall (ed.), *Representation: Cultural Representation and Signifying Practices* (pp. 13-64). London: SAGE Publicatons Ltd.
- Hall, S. (1997b). The Spectacle of the *Other*. In: S. Hall (ed.), *Representation: Cultural Representation and Signifying Practices* (pp. 223-285). London: SAGE Publicatons Ltd.
- Hjarvard, S. (2008). The Mediatization of a Society. A Theory of the Media as Agents of Social and Cultural Change. *Nordicom Review*, 29 (2), 105-134. DOI:[10.1515/nor-2017-0181](https://doi.org/10.1515/nor-2017-0181)

- Ignjatović, T. (2011). *Nasilje prema ženama u intimnom partnerskom odnosu: model koordiniranog odgovora zajednice*. Beograd: Rekonstrukcija Ženski fond.
- Ignjatović, T. (2020). Izazovi u pronalaženju sistemskih odgovora na potrebe žena sa iskustvom nasilja u intimnom partnerskom odnosu – između standarda, javnih politika. *Antropologija*, 20 (3), 99-116.
- Iyengar, S. (1993). Agenda Setting and Beyond: Television News and the Strength of Political Issues. In: W.H. Riker (ed.), *Agenda Formation* (pp. 211-238). The University of Michigan Press.
- Iyengar, S. (1996). Framing Responsibility for Political Issues. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 546, 59-70.
- Jäger, S. (2001). Discourse and knowledge: Theoretical and methodological aspects of a critical discourse and dispositive analysis. In: R. Wodak & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp.32-62). London: SAGE Publications.
- Jewkes, Y. (2015). *Media and crime*. London: SAGE Publications.
- Karlsson, M. & Clearwall, C. (2013). Negotiating Professional News Judgment and “Clicks” Comparing Tabloid, Broadsheet and Public Service Traditions in Sweden. *Nordicom Review*, 34, 2, 65-76. DOI: 10.2478/nor-2013-0054.
- Karlsson, N., Lila M., Gracia, E. & Wemrell, M. (2021). Representation of Intimate Partner Violence Against Women in Swedish News Media: A Discourse Analysis. *Violence Against Women*, 27 (10): 1449-1524. DOI: <https://doi.org/10.1177/1077801220940403>
- Kastels, M. (2014). *Moć komunikacija*. Beograd: Clio.
- Kelner, D. (2004). *Medijska kultura*. Beograd: Clio.
- Kelly, L. (2005). *Promising practices addressing sexual violence*. Metropolitan University.
- Kendall, S. & Tannen, D. (2001). Discourse and Gender. In D. Schiffrin, D. Tannen & H. E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 548-567). Blackwell Publishers.
- Kitinger, J. (2004). Media Coverage of Sexual Violence Against Women and Children. In K. Ross & C. M. Byerly (eds.)

- Women and Media: International Perspectives* (pp. 13-38). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Kljajić, V. (2008). Onlajn magazini: savremene tendencije. *Godišnjak Fakulteta političkih nauka, God. 2*, br. 2, 277-287.
 - Kljajić, V. (2013). Srpska štampa u vakuumu krize. *Medijski dijalozi*, 17 (6), 123-137.
 - Konstantinović Vilić, S. & Petrušić, N. (2021). *Pokušaj femicida i femicid u Srbiji: sprečavanje i procesuiranje*. Pančevo: FemPlatz.
 - Konstantinović Vilić, S. (2013). Femicid kao oblik rodno zasnovanog nasilja. *Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu*, 64, 33-52.
 - Krstić, A. & Milojević, A. (2015). Etički i profesionalni aspekti izveštavanja dnevne štampe u Srbiji. U: R. Veljanovski (ur.), *Indikatori profesionalnog/neprofesionalnog ponašanja novinara i medija – mogućnosti poboljšanja stanja* (str. 11-37). Beograd: Fakultet političkih nauka.
 - Krstić, A. (2015). Političko novinarstvo između tradicionalnih medija i novih platformi: preispitivanje koncepta „svete” i „pragmatične” novinarske kulture. U: D. Pralica i N. Šinković (ur.), *Digitalne medijske tehnologije i društveno-obrazovne promene* 5 (str. 109-117). Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet.
 - Krstić, A. (2022). Bezlične, otuđene i opasne: vizuelna reprezentacija migrantkinja sa Bliskog istoka i iz Afrike u medijskom prostoru Srbije. *Sociološki pregled*, 56 (1), 210-233.
 - Lacmanović, V. & Milanović, V. (2017). *Kako vas žene čitaju? Medijsko izveštavanje o muškom nasilju prema ženama u porodici i partnerskim odnosima iz perspektiva žena koje su doživele nasilje*. Beograd: Autonomni ženski centar.
 - Lakoff, R. (2003). Language, Gender, and Politics: Putting "Women" and "Power" in the Same Sentence. In: J. Holmes & M. Meyerhoff (eds.), *The Handbook of Language and Gender* (pp. 161-178). Blackwell Publishing.
 - Lefkowitz, J. (2021). *'Tabloidization' and the Internet Age* [DPhil Thesis]. University of Oxford: Pembroke College Oxford Internet Institute.
 - Lončarević, K. (2016). *Liberalni feminizam: nekad i sad* [doktorska disertacija]. Univerzitet u Beogradu: Fakultet političkih nauka

- Maier, S. R. (2010). Newspapers Offer More News than Do Major Online Sites. *Newspaper Research Journal*, Vol. 31, No. 1, 6-19. DOI: 10.1177/073953291003100102
- Marsh, G. & Stoker, D. (2005). *Teorije i metode političke znanosti*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.
- McDonald, P. & Charlesworth, S. (2013). Framing sexual harassment through media representations. *Women's Studies International Forum*, 37: 95-103. DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.wsif.2012.11.003>
- McNeill, S. (1992). Women Killer as Tragic Hero. In: J. Radford & D. E. H. Russell (eds), *Femicide: The Politics of Woman Killing*. New York: Twayne Publishers.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory (6th Edition)*. London: SAGE Publications.
- Mek Kvin, D. (2000). *Televizija*. Beograd: Clio.
- Mellado, C., Blanchett, N., Stępińska, A., Mothes, C., Lecheler, S., Blanco-Herrero, D., Chen, Y. N. K., Cohen, A. A., Davydov, S., De Maio, M., Dingerkus, F., Elhamy, H., Garcés-Pretzel, M., Gousset, C., Hallin, D.C., Luisa Humanes, M., Himma-Kadakas, M., Kozman, C., Lee, M., Lin, C.I.H., Márquez-Ramírez, M., Maza-Córdova, J., McGuinness, K., McIntyre, K., Mick, J., Milojevic, A., Navarro, C., Olivera, D., Pizarro, M., Sarasqueta, G., Silke, H., Skjerdal, T., Stanziano, A., Szabó, G., VanLeuven, S. & Zhao, X. (2023). Does News Platform Matter? Comparing Online Journalistic Role Performance to Newspaper, Radio and Television. *Digital Journalism*, 13 (3), 376-399. DOI: 10.1080/21670811.2023.2191332
- Meyer, M. (2001). Between theory, method, and politics: positioning of the approaches to CDA. In: R. Wodak & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 14-31). London: SAGE Publications.
- Meyers, M. (1997). *News Coverage of Violence against Women: Engendering Blame*. SAGE Publications, Inc.
- Milinkov, S. (2011). Medijska isključenost višestruko diskriminiranih siromašnih grupa u Srbiji. U: D. Valić Nedeljković (ur.), *Medijski diskurs o siromaštvu i socijalnoj isključenosti* (str. 145-158). Novi Sad: Filozofski fakultet.

- Milinkov, S. (2012). Siromaštvo žena – medijska isključenost. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 37 (1), 311–322. DOI: [10.19090/gff](https://doi.org/10.19090/gff)
- Milinkov, S. (2014). Medijska prezentacija žena pedesetih godina prošlog veka u Jugoslaviji: retradicionalizacija društva vs. emancipacije na primeru Autonomne pokrajine Vojvodine. *Narodna umjetnost*, 2 (51), 173-190. DOI: 10.15176/vol51no209
- Milinkov, S. (2016). *Novinarke u Vojvodini: obrazovanje, profesionalni status i rodni identitet*. Novi Sad: Pokrajinski zavod za ravnopravnost polova.
- Milivojević, S. (2004). Žene i mediji: strategije isključivanja. *Genero: časopis za feminističku teoriju (posebno izdanje)*: 11–24.
- Milivojević, S. (2015). *Mediji, ideologija i kultura*. Beograd: Edicija REČ.
- Milivojević, S. (2017). Šta je novo u novim medijima? *Reč*, 87/33, 159-172.
- Milivojević, S., Ninković Slavnić, D. & Bajčeta, S. (2020). *Informisanje u digitalnom okruženju u Srbiji*. Univerzitet u Beogradu: Centar za medijska istraživanja, Fakultet političkih nauka.
- Milojević, A. & Krstić, A. (2016). Demokratizacija medija u Srbiji: etika novinarske profesije posmatrana kroz analizu naslova u dnevnoj štampi. U: I. Vujačić i B. Vranić (ur.), *Urušavanje ili slom demokratije?* (str. 277-297). Beograd: Udruženje za političke nauke Srbije, Fakultet političkih nauka.
- Mirkov, L. (2015). Diskurs pripovedanja u informativnim novinarskim žanrovima dnevnog lista Politika, *Jezik književnost diskurs, Jezička pripovedanja: zbornik radova*, 193-202.
- Mirkov, L. (2018). *Novinarsko pripovedanje kao element javnog diskursa u informativnim žanrovima TV stanica sa nacionalnom frekvencijom* [doktorska disertacija]. Univerzitet u Beogradu: Fakultet političkih nauka.
- Mirkov, L. (2020). Uloga vulgarizama u rijaliti programima u Srbiji. *Kultura*, br. 166, 104-118.

- Mirkov, L. (2023). Stil novinarskih žanrova – razvoj medijskog izražavanja od književnih do tabloidnih oblika pripovedanja. *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, 17/29, 69-84.
- Mršević, Z. (2012). Medijski pristup rodno zasnovanom nasilju. *Temida*, Br. 1, God. 15, 101-116. DOI: 10.2298/TEM1201101M
- Mršević, Z. (2014a). *Nasilje i mi: ka društvu bez nasilja*. Beograd: Institut društvenih nauka.
- Mršević, Z. (2014b). Medijsko izveštavanje o femicidu. *Temida*: 81-96.
- Mršević, Z. (2019). *Nasilje i mi: Mediji o nasilju nad ženama*. Beograd: Institut društvenih nauka.
- Nedeljković, M. (2020). *Transformacija štampanih medija u Republici Srbiji u digitalnom dobu* [doktorska disertacija]. Univerzitet u Beogradu: Fakultet političkih nauka.
- Nedeljković, M. (2023). Novinarstvo zasnovano na klikovima: uticaj analitike i algoritama na uređivanje onlajn medija. *CM: Communication and Media*, XVIII (1), 57–80.
- Nilsson, G. (2019). Rape in the news: on rape genres in Swedish news coverage. *Feminist Media Studies*, 19 (8), 1178-1194. DOI: <https://doi.org/10.1080/14680777.2018.1513412>
- Ninković Slavnić, D. (2011). Medijska reprezentacija grupnih identiteta. *CM: časopis za upravljanje komuniciranjem*, 19, 15-38.
- Opšta preporuka br. 19, Nasilje nad ženama, 1992, CEDAW/A/47/38.
URL: <https://www.cpz.rs/wp-content/uploads/2023/10/Op%C5%A1ta-preporuka-br.19-Komiteta-za-eliminaciju-diskriminacije-%C5%BEena.pdf>
- Opšta preporuka br. 35 o rodno zasnovanom nasilju nad ženama, ažuriranje Opšte preporuke br. 19, CEDAW/C/GC/35. URL: [Opšta preporuka br. 35 o rodno-zasnovanom nasilju nad ženama, ažuriranje Opšte preporuke br. 19](#)
- Papić, Ž. (1989). *Sociologija i feminizam*. Beograd: Istraživačko – izdavački centar SSO Srbije.

- Pauwels, A. (2003). Linguistic Sexism and Feminist Linguistic Activism. In: J. Holmes & M. Meyerhoff (eds.), *The Handbook of Language and Gender* (pp. 550-570). Blackwell Publishing.
- Potter, J. & Wetherell, M. (1987). *Discourse and Social Psychology: Beyond Attitudes and Behaviour*. London, Newbury Park, Beverly Hills, New Delhi: Sage Publications.
- Pulido, C.M., Carballido, B.V., Vidu, A., Ramis, M. & Ramon Flecha (2023). "Voices against Silence": a case study of the social impact of journalism, *Feminist Media Studies*, 23 (3), 1256-1273. DOI: <https://doi.org/10.1080/14680777.2021.1992643>
- Radojković M. & Đorđević, T. (2005). *Osnove komunikologije*. Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Randelović, V., Šebek, V., Soković, S. & Janjić, V. (2023). Nasilje u porodici tokom pandemije virusa COVID-19 na teritoriji Kragujevca: Pandemija unutar pandemije? *Temida*, Vol. 26, br. 1, 25-44. DOI: <https://doi.org/10.2298/TEM2301025R>
- Reese, S. D. & Lee, J. K. (2012). Understanding the content of news media. *The SAGE Handbook of Political Communication*, 253–263. <https://doi.org/10.4135/9781446201015.n21>
- Reisigl, M. (2007). Discrimination in discourse. In: H. Kotthoff & H. Spencer-Oatey (eds.), *Handbook of International Communication* (pp. 365-394). Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Richards, T.N., Kirkland Gillespie, L. & Dwayne Smith, M. (2013). An Examination of the Media Portrayal of Femicide-Suicides: An Exploratory Frame Analysis. *Feminist Criminology*, 9 (1): 24-44. DOI: [10.1177/1557085113501221](https://doi.org/10.1177/1557085113501221)
- Rimmon-Kenan, S. (1996). Narration, Representation, Subjectivity. In: S. Rimmon-Kenan (ed.), *A Glimpse beyond Doubt: Narration, Representation, Subjectivity* (pp. 7-29). Columbus: Ohio State University Press.
- Rimmon-Kenan, S. (2002). *Narrative Fiction*. London & New York: Routledge.
- Rimmon-Kenan, S. (2006). Concepts of Narrative. In: M. Hyvärinen, A. Korhonen & J. Mykkänen (eds.), *The Traveling Concept of Narrative* (pp. 10-19). Helsinki: Helsinki Collegium for Advanced Studies.

- Ringin, L., Moran, M. & Thompson, S. C. (2022). Analysis of reporting of family violence reporting in print media in regional Western Australia. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 46 (3), 255-261. DOI: <https://doi.org/10.1111/1753-6405.13205>
- Ross, K. (2004). Women Framed: The Gendered Turn in Mediated Politics. In K. Ross & C. M. Byerly (eds.), *Women and Media: International Perspectives* (pp. 60-80). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Ross, K. (2010). *Gendered Media: Women, Men and Identity Politics*. Rowman & Littlefield.
- Rot, N. (1982). *Znakovi i značenja*. Beograd: Nolit.
- Rot, N. (2006). *Osnovi socijalne psihologije*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Russo, N.F. & Pirlott, A. (2006). Gender-based violence: concepts, methods, and findings. *Annals New York Academy of Sciences*, 1087, 178-205. DOI: [10.1196/annals.1385.024](https://doi.org/10.1196/annals.1385.024)
- Savić, S. (1993). *Diskurs analiza*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Schrøder, K.C. (2002). Discourses of fact. In: K.B. Jensen (ed.), *A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and quantitative methodologies* (pp. 99-116). London: Routledge.
- Shoemaker, P. J. & Reese, S. D. (2014). *Mediating the Message in 21st Century: A Media Perspective*. New York & London: Routledge.
- Smith, A., S. E. W. Bond & Jeffries. Media discourses of intimate partner violence in Queensland newspapers. *Journal of sociology*, 1-16. DOI: 10.1177/1440783319837612
- Stamenković, I. (2021). *Migrantska kriza u javnom diskursu Srbije: informativni veb sajтови i komentari korisnika* [doktorska disertacija]. Univerzitet u Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Stanojević, D. & Đorđević, M. (2019). *Mediji i život bez smisla*. Jagodina: Fakultet pedagoških nauka; Beograd: Clio.
- Stanojević, D. & Mirkov, L. (2021). The style of the Serbian media (2010-2020) — the language of the crisis. *Media Linguistics*, 8 (4),

461-471.

DOI: <https://doi.org/10.21638/spbu22.2021.410>

- Stanojević, D. (2011). Javni diskurs i savremeno novinarstvo. *Kultura*, 132, 157-167.
- Storstad Gran, C. (2015). *Tabloidization of the Norwegian News Media: A Quantitative Analysis of Print and Online Newspaper Platforms* [Dissertation]. London: Media@LSE, London School of Economics and Political Science.
- Sutherland, G., Easteal, P., Holland, K. & Vaughan, C. (2019). Mediated representations of violence against women in the mainstream news in Australia. *BMC Public Health*, 19, 1-8.
- Sutherland, G., McCormack, A., Pirkis, J., Easteal, P., Holland, K. & Vaughan, C. (2015). *Media representation of violence against women and their children: State of knowledge paper*. Sydney: Australia's National Research Organisation for Women's Safety Limited (ANROWS).
- Todorović, N. (2006). Tabloidni žurnalizam. *CM Komunikacija i mediji*, 1 (1), 19-31.
- Tuchman, G. (1973). Making News By Doing Work: Routinizing the Unexpected. *American Journal of Sociology*, Vol. 79, No. 1: 110-131. DOI:[10.1086/225510](https://doi.org/10.1086/225510)
- Tuchman, G. (1978). The symbolic annihilation of women by the mass media. In G. Tuchman, A. K. Daniels & J. Benet (eds.), *Hearth and home: Images of women in the mass media* (pp. 3-38). New York: Oxford University Press.
- Valić Nedeljković, D. (2011). Televizijska prezentacija ljudskih prava u odabranim nacionalnim i regionalnim emiterima u Srbiji. *Teme-Časopis za društvene nauke*, (04), 1369-1388.
- Valić Nedeljković, D. (2011). Human rights in selected daily newspaper in Serbia: A content analysis. *Zbornik Matice srpske za društvene nauke*, (137), 547-558. DOI: 10.2298/ZMSDN1137547V
- Valić Nedeljković, D. (2020). Rodna nebalansiranost subjekata/izvora informacija u novinarskim objavama u vodećim informativnim medijima u Srbiji. U: T. Varadi i M. Pajvančić, *Rodna ravnopravnost – od jednakih prava do jednakih mogućnosti* (str. 173-184). Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Van derr Wurff, R., Lauf, E., Balcytiene, A., Fortunati, L., Holmberg, S.L., Paulussen, S. & Salaverria, R. (2008). Online and print

- newspapers in Europe in 2003. Evolving towards complementarity. *Communications*, 33, 403-430.
- Van Dijk, T. A. (1995). Discourse semantics and ideology. *Discourse and Society*, Vol. 6 (2), 243-289.
 - Van Dijk, T. A. (2001a). Critical Discourse Analysis. In: D. Schiffrin, D. Tannen & H. E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 352-371). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
 - Van Dijk, T. A. (2001b). Multidisciplinary CDA: a plea for diversity. In: R. Wodak & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 95-120). London: SAGE Publications.
 - Van Dijk, T. A. (2006). Discourse, context and cognition. *Discourse Studies*, Vol. 8 (1), 159-177.
 - Van Dijk, T.A. (1990). Social Cognition and Discourse. In: H. Giles & W.O. Robinson (eds.), *Handbook of Language and Social Psychology* (pp. 163-183). John Wiley and Sons Ltd.
 - Van Dijk, T.A. (2005). Discourse analysis as ideology analysis. In: *Language & Peace* (pp. 17-34). Routledge.
 - Van Zoonen, L. (2002). Gendering the Internet Claims, Controversies and Cultures. *European Journal of Communication*, 17 (1), 5-23. DOI:[10.1177/0267323102017001605](https://doi.org/10.1177/0267323102017001605)
 - Van Zoonen, L. (2005). Feminist Perspective on the Media. In J. Curran & M. Gurevitch (eds.), *Mass Media and Society: Second Edition* (pp. 31-52). Bloomsbury Academic.
 - Vega Montiel, A. (2014). Violence against women and media: advancements and challenges of a research and political agenda. In A. Vega Montiel (ed.), *Media and Gender: A Scholarly Agenda for the Global Alliance on Media and Gender* (pp. 17-22). Paris: UNESCO.
 - Višnjić, J. (2012). "Killing me softly": izveštavanje štampanih medija o ženama žrtvama nasilja. *Genero: časopis za feminističku teoriju i studije kulture*, 16, 141-156.
 - Višnjić, J. (2016). *Rodna analiza teksta u onlajn štampanim medijima u Srbiji* (doktorska disertacija). Univerzitet u Novom Sadu: Asocijacija centara za interdisciplinarne i multidisciplinarne studije istraživanja – ACIMSI Centar za rodne studije.
 - Vulić, T. & Pavlović, D. (2014). Domestic violence in the Serbian daily press: from facts to sensationalism. *FACTA*

- Vulić, T., & Trajković, J. (2023). Istorijska perspektiva tabloidnog novinarstva: društvena uloga tabloida. *CM: Communication and Media*, 18 (1), 81-99. DOI: 10.5937/cm18-44024
- Welbers, K., Van Atteveldt, W., Kleinnijenhuis, J., Ruigrok, N. & Schaper, J. (2015). News selection criteria in the digital age: Professional norms versus online audience metrics. *Journalism*, 1-17. DOI: 10.1177/1464884915595474
- Wodak, R. & Reisigl, M. (2001). Discourse and Racism. In: D. Schiffrin, D. Tannen & H.E. Hamilton (eds.), *The Handbook of Discourse Analysis* (pp. 372-397). Blackwell Publishers Ltd.
- Wodak, R. (1997). CDA – Critical Discourse Analysis. In: T. van Dijk (ed.), *Discourse as Social Interaction* (pp. 302-316). London: Sage.
- Wodak, R. (1999). Critical discourse analysis at the end of the 20th century. *Research on Language & Social Interaction*, 32 (1-2), 185-193.
- Wodak, R. (2001a). What CDA is about – a summary of its history, important concepts and its developments. In: R. Wodak & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 1-13). London: SAGE Publications.
- Wodak, R. (2001b). The discourse – historical approach. In: R. Wodak & M. Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis* (pp. 63-94). London: SAGE Publications.
- Wodak, R. (2008). The contribution of critical linguistics to the analysis of discriminatory prejudices and stereotypes in language of politics. In: R. Wodak & V. Koller (eds.), *Handbook of Communications in Public Sphere* (pp. 291-315). Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co.
- Wodak, R. (2016). Discrimination via Discourse. In: N. Bonvillain (ed.), *The Routledge Handbook of Linguistic Anthropology* (pp. 366-383). New York and London: Routledge.

- Wodak, R., (2015). Gender and Language: Cultural Concerns. In: J. D. Wright (ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition* (pp. 698-703). Oxford: Elsevier.
- Wood, J. T. (1994). Gendered media: The influence of media on views of gender. *Gendered lives: Communication, gender, and culture*, 9, 231-244.
- Yllö, K., & Straus, M. A. (1981). Interpersonal violence among married and cohabiting couples. *Family Relations*, 339-347.
- Youngs, G. (2004). Cyberspace: The New Feminist Frontier? In: K. Ross & C.M. Byerly (eds.), *Women and Media: International Perspectives* (pp. 185-208). Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Zakon o ratifikovanju Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena, „Sl. list SFRJ - Međunarodni ugovori”, br. 11/81.
- Zakon o potvrđivanju Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, „Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori”, br. 12/2013.
- Žaket, D. (2007). *Novinarska etika: moralna odgovornost u medijima*. Beograd: Službeni glasnik.
- Žunić, N. (2008). Patrijarhat – zašto i u kom kontekstu. U: N. Petrušić (ur.), *Pristup pravosuđu – instrumenti za implementaciju evropskih standarda u pravni sistem Republike Srbije* (str. 449-458). Niš: Centar za publikacije Pravnog fakulteta u Nišu.

Internet izvori:

- CEPROM (2019). *Komunikativna agresija u Srbiji*. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://www.ceprom.rs/wp-content/uploads/2019/12/CEPROM-Rezultati-istra%C5%BEivanja-Komunikativna-agresija-u-Srbiji-2019..pdf>
- Gemius Audience. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://e-public.gemius.com/rs/rankings/12730>
- Global Media Monitoring Project (2020). *Who Makes the News*. Preuzeto 4. aprila 2025. sa https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/07/GMMP2020.ENG_FINAL20210713.pdf.

- Kodeks novinara Srbije. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://savetzastampu.rs/dokumenta/kodeks-novinara-srbije/>
- Novinarke protiv nasilja prema ženama (2021). *Analiza medijskog izveštavanja o problemu nasilja prema ženama za period od 2019-2021*. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://novinarkeprotivnasilja.org/publikacije/>
- Republički zavod za statistiku (2022). *Kvalitet života i bezbednost žena*. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/vesti/20220630-zenezrtvenasilja/?a=0&s=2503>
- UNESCO. *Reporting on Violence against Women and Girls: A Handbook for Journalists (A Handbook for Journalists)*. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371524>
- UNESCO & UN Women (2019). *The Big Conversation: Handbook to Address Violence against Women in and through the Media*. Paris: UNESCO. Preuzeto 30. Septembra 2025. sa [TheBigConversation-MediaHandbook-compressed.pdf](#).
- World Health Organization (WHO). (25. mart 2024.). *Violence against Women*. Preuzeto 4. aprila 2025. sa <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

10. Списак објављених радова кандидаткиње и биографија

Списак објављених радова:

1. Rančić, J. (2022). Uloga digitalnih medija u socijalizaciji dece. *CM Komunikacija i mediji*, 17 (2), 239–261.
(M24, ISSN 2466–541X)
2. Rančić, J. (2018). Vršnjačko nasilje na društvenim mrežama u Republici Srbiji. *CM Komunikacija i mediji*, 13 (43), 95–124.
(M51, ISSN 2466–541X)
3. Rančić, J. (2024). Propagandno delovanje protiv Jevreja i antimasonska izložba u Beogradu. U: M. Pisarri i S. Radojković (ur.), *Perspektive izučavanja Holokausta i genocida* (str. 41–54). Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju.

4. Rančić, J. (2021). Značaj društvene odgovornosti za jačanje korporativne reputacije. *DIT – Društvo, istraživanje, tehnologije*, 27 (36), 101–115.
(M53, ISSN 0354–7140)

Биографија кандидаткиње:

Јована Ранчић рођена је 1990. у Алексинцу. Основне академске студије Новинарства завршила је 2015. године на Филозофском факултету у Нишу. Након завршетка основних студија уписала се на Мастер академске студије Комуникологије на Факултету политичких наука у Београду, које је окончала 2018. Исте године уписала се на Докторске академске студије на одсеку Студије културе и медија на Факултету политичких наука у Београду.

Међу коауторкама је две публикације које се односе на представљање насиља према женама у медијима – „Анализа медијских објава о проблему насиља према женама” (2019) и „Анализа медијских објава о проблему насиља према женама” (2020), истраживања спроведеног у оквиру мреже „Новинарке против насиља према женама”. Једна је и од коуредница два издања магазина Фемплатз (FemPlatz, издање бр. 8 и 9). У току студија била је полазница неколико курсева, тренинга и обука; похађала је курс и образовни модул близак теми коју жели да истражује у дисертацији, као што је „Родно засновано насиље” у организацији Факултета политичких наука (2018) и „Феминистичка медијска култура: производња рода” у организацији Центра за женске студије у Београду и Бефем културног центра (2021). Професионално знање је проширила и из других области. Похађала је два едукативна семинара „Активне жене, активно друштво” и „Оснажене жене за активно учешће – кроз заговарање до друштвене кохезије” у организацији Београдског фонда за политичку изузетност (2019), Летњу школу друштвене ангажованости и демократије (ANDEM) у организацији Института за филозофију и друштвену теорију (2021), затим Школу људских права „Војин Димитријевић” у организацији Београдског центра за људска права (2021), курс „Историографија и Холокауст” у организацији Института за филозофију и друштвену теорију (2022), Обуку о политичком оснаживању и лидерству жена (тренинг за тренере/ице) у организацији Агенције Уједињених нација за родну равноправност и

оснаживање жена (UN Women) (2023) и Годишњи семинар, програм који је део Мреже школа политичких студија Савета Европе (2025), чији програм у Србији реализује Фондација БФПЕ за одговорно друштво.